

anmode den danske Rigsdag om, naarformhelt Forholdet kommer for her, at ville omfatte deres Sag med den Interesse, som den for tjener, bede de særskilt om, at der maa skaffes dem nogle Rettelser til at faae ved Retsdag erkjendt, hvilken deres Stilling er, og hvilken den ikke er. Blandt de Rettelser, de have søgt om, er en Cumulationsbevilling. Alle deres Sager ere af een Art, og Afgjørelsen for een af dem vil altsaa gjælde for alle de andre, men det bereder dem Vanskeligheder og Bekostninger, at hver enkelt af dem skal særskilt føre sin Sag. Der er imidlertid ikke givet dem Bevilling til en saadan Cumulation, men Ansøgningen er bleven afflaet; uagtet der, som de anføre, i to lignende Tilfælde er tilstaaet Bønder paa Holland Bevilling til under Tæl at faae Retspørgsmaalet om Guds herlighedens Fortolkning ved Dom afgjort. Endvidere beklage de i deres Andragende, at det ikke har været dem muligt at fremskaffe forskellige Documenter, som ere dem høist fornødne til Oplysning af Retsagen, og de anmode om, at man ved de Midler, der maatte være til Raadighed, vilde kunde hjælpe dem til Erhvervelsen af disse. Endelig have de andraget om, at der maatte blive nedsat en Commission til Paakjendelse af hele deres Sag. Dette Andragende om Nedsættelse af en Commission er ligeledes blevet afflaet. Det forekommer mig nu, at et Forhold som dette i høi Grad vilde egne sig til en dømmende Commissions Nedsættelse; netop i Landeendomsforholdene skeer det let, at den formelle Ret kan komme til at staa i et vrangt Forhold til den virkelige Ret, idet nemlig Bønderne, saalænge den factiske Tilstand udvikler sig overeensstemmende med den formelle Ret, ikke agte paa denne og saa efterhaanden glemme dem; naar saa den Tid kommer, da der skeer reelle Brud paa deres Ret, saa mangle de Midlerne til at værgе sig derimod, og alt, medens de søge at bjerge sig paa bedste Maade, indføres der factisk en ny Tilstand, som kan komme til at begrunde en ny formel Ret, skjøndt den nye Ret er i haandgribelig Modstrid med det, der burde være Ret. Netop fordi saadanne Forhold kunne udvikle sig i Landbosforholdene, forekommer det mig, at en dømmende Com-

mission, som ikke udelukkende bestaaer af juridiske Dommere, vilde være vel egnet til at tage en saadan Sag under Behandling. Jeg behøver ikke at tilføie, at hele denne Sag er af meget stor Betydning for Samsø. Bønderne paa Samsø see ikke alene deres eget Velfærd truet, hvis deres Ret ikke kan blive anerkjendt, men de see deres Efterkommere truede i den Ret, de have til at blive i de Gaarde, som de have modtaget fra deres Fædre. Jeg kunde maastee ogsaa tilføie, at, hvor besynderligt dette Forhold paa Samsø er forekommet Mange, er det dog oprindeligt ikke meget forskjelligt fra det, der har fundet Sted mangfoldige andre Steder, og ved et eiendommeligt Sammentræf er jeg, da jeg idag kom herop, bleven opmærksom paa et ganske ligeartet Tilfælde fra Skaane, som kaldt mig i Dinene i et svensk Blad, som idag er fremlagt i Rigsdagens Læsesal. Sagen er naturligvis den, at, før Skaane blev stift fra Danmark, vare Bøndernes Forhold nogenlunde eens der og her; de have senere udviklet sig noget forskjelligt paa de forskellige Steder, men gaaer man tilbage til deres Rilde, saa vil man gjenfinde de samme Elementer. Den af mig nævnte Efterretning gaaer ud paa, at Bønderne ved Næbelsøfs Gods i Tjellestads Sogn have vægret sig ved at erlægge de høie Præstationer, som Guds herren krævede af dem — fuldstændig som paa Samsø —, idet de for det Første i Kraft af tidligere Bestemmelser, som de ikke hidtil have kjennt, mene, at de ere virkelige Selveiere — fuldstændig som paa Samsø —, og idet de dernæst benægte, at de Afviser, de skulle svare til den, der har Guds herligheden over dem, kunne forhøies — fuldstændig som paa Samsø —. I det Blad, som meddeler denne Efterretning — jeg har iøvrigt tidligere seet en lignende Beretning fra et andet staanskt Gods, Sperlingholm — staaer, at der overhovedet i Skaane er en almindelig Gjæring paa Grund af saadanne Godsforhold, og Bladet siger, at der kan være god Anledning for den lovgivende Magt til at søge at restituere Bønderne i deres gamle Retstilstand, og det tilføier, at „det er en betænkelig Sag, naar den Mistanke indsniger sig imellem uoplyste Almuesfolk, at de lide Uret og ikke kunne paa-